

Nr 44.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit; given Stockholms slott den 30 januari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

GUSTAF ADOLF.

Sam. B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Genom förordningen den 30 maj 1952 har centralkassa för jordbrukskredit provisoriskt berättigats att under år 1953 öka sin inlåning. I propositionen föreslås, att förordningen skall gälla även under åren 1954 och 1955.

Förslag

till

Förordning

om fortsatt tillämpning av förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

Härigenom förordnas, att vad i förordningen den 30 maj 1952 med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit stadgas i fråga om in- och upplåning under år 1953 skall äga motsvarande tillämpning i fråga om in- och upplåning under åren 1954 och 1955.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
30 januari 1953.*

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, fråga om *fortsatt tillämpning av förordningen med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit* samt anför därvid följande.

I en den 4 december 1952 dagtecknad skrivelse har *1950 års jordbrukskassautredning* — som har till uppgift att se över lagstiftningen om jordbrukets kreditkassor — hemställt att bestämmelserna i förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit, vilken förordning gäller allenast för år 1953, måtte få fortsatt giltighet under åren 1954 och 1955.

Över framställningen har, efter remiss, utlåtanden avgivits av bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, fullmäktige i riksbanken, länsstyrelsen i Östergötlands län — som bifogat yttrande från Östergötlands centralkassa för jordbrukskredit — länsstyrelsen i Kristianstads län, länsstyrelsen i Skaraborgs län samt svenska jordbrukskreditkassan.

Jordbrukskasserörelsens organisation är författningsmässigt reglerad genom förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor (jordbrukskasseförordningen).

Kasserörelsen är organiserad i tre led, jordbrukskassorna, centralkassorna och svenska jordbrukskreditkassan. Varje centralkassa skall vara ansluten till svenska jordbrukskreditkassan och varje jordbrukskassa till den centralkassa, inom vars verksamhetsområde styrelsen har sitt säte.

Jordbrukskassorna är kasserörelsens lokala organ. Deras huvudsakliga uppgift är att bereda sina medlemmar kredit. De härför erforderliga medlen erhåller jordbrukskassorna genom att hos vederbörande centralkassa återbelåna fordringsbevis, som belånats hos jordbrukskassan.

Centralkassorna tjänstgör såsom kreditgivare åt jordbrukskassorna. Medel för detta ändamål anskaffar de bl. a. genom att från allmänheten mottaga

inlåning på räkning som av bank allmänneligen begagnas — sparkasseräkning, depositionsräkning, kapitalräkning och checkräkning.

Svenska jordbrukskreditkassan bedriver viss utlåning till centralkassorna samt utövar dessutom kontroll och tillsyn över centralkassorna och jordbrukskassorna.

Jordbrukets kreditkassor är samtliga organiserade såsom ekonomiska föreningar med begränsad personlig ansvarighet. Lagen om ekonomiska föreningar är tillämplig för kassorna i den mån särskilda föreskrifter icke meddelats för dem.

Centralkassornas inlåningsrätt regleras främst genom bestämmelserna i 32 § jordbrukskassoförordningen.

Enligt *första stycket* av denna paragraf äger centralkassa inlåna penningar *dels* till ett belopp, för vilket full täckning hos kassan finnes i kontanta penningar, i medel som för kassans räkning inestår hos riksbanken, jordbrukskreditkassan eller inländskt bankaktiebolag, eller på postgiro, i statens eller Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer eller i fordringar på grund av lån, för vilkas fulla gäldande staten är ansvarig, eller för vilka säkerheten utgöres av inteckning inom sex tiondelar av senast fastställda taxeringsvärdet å jordbruksfastighet, *dels* därutöver till ett belopp motsvarande tolv och en halv gånger centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital.

Enligt paragrafens *andra stycke* må dock i intet fall in- och upplåningen med avdrag av ett belopp motsvarande centralkassans kassa och de medel, som för centralkassans räkning inestår hos riksbanken, jordbrukskreditkassan eller inländskt bankaktiebolag eller på postgiro, överstiga trettio gånger centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital.

Reglerna i 32 § jordbrukskassoförordningen har alltsedan den 1 juli 1948 modifierats genom särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit. Stadgandena ger vissa lättnader i jordbrukskassoförordningens inlåningsbestämmelser. För år 1953 har sådana bestämmelser givits i förordningen den 30 maj 1952 (nr 325).

Enligt *1 § 1952 års förordning* skall vid bestämmande av den omfattning, i vilken centralkassa på grund av stadgandena i 32 § första stycket jordbrukskassoförordningen må in- och upplåna penningar, *dels* med kontanta penningar i centralkassan likställas kontanta penningar i därtill anslutna jordbrukskassor, *dels* med fordringar, som avses i nämnda stadgande, likställas fordringar på grund av lån, för vilka säkerheten utgöres av inteckning inom hälften av det senast fastställda taxeringsvärdet å sådan i 52 § andra stycket sagda förordning omförmäld fastighet, vars huvudsakliga värde består i tomt eller bostadsbyggnad. — Nu angivna bestämmelser har trätt i stället för bestämmelser av enahanda innehåll i förordningen den 26 juni 1948 (nr 376), vars giltighetstid utlöppte med utgången av 1952.

Enligt *2 § 1952 års förordning* äger Konungen på framställning av centralkassa efter hörande av bank- och fondinspektionen medgiva att, utan hin-

der av stadgandet i 32 § andra stycket jordbrukskasseförordningen, in- och upplåningen med det avdrag, som i nyssnämnda författningsrum sägs, må överstiga centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital det antal gånger, över trettio men högst femtio, som Konungen med hänsyn till omständigheterna finner skäligt bestämma. — Dispensreglerna i 2 §, som icke har någon motsvarighet i förut gällande författningar för kassorna, har hittills tillämpats i ett fall.

Stadgandena i 1952 års förordning gäller som jag tidigare nämnt endast för år 1953. Förordningen tillkom sedan jordbrukskassoutredningen i skrivelse den 11 december 1951 anmält, att utredningens arbete kunde väntas vara slutfört inom sådan tid, att en ny författning om jordbrukets kreditkassor kunde träda i kraft den 1 januari 1954 samt att i avvaktan därpå provisoriska bestämmelser för centralkassornas inlåningsrätt erfordrades.

I den nu föreliggande *framställningen* anför utredningen, att avsikten numera är att förslag till författning om jordbrukets kreditkassor skall föreläggas riksdagen på samma gång som förslag till ny banklagstiftning och förslag till ny sparbankslagstiftning. Vid detta förhållande måste man räkna med att provisoriska bestämmelser kommer att erfordras även för tiden till och med utgången av år 1955. Utredningen hemställer fördenskill, att bestämmelserna i 1952 års förordning måtte förlängas att gälla även för åren 1954 och 1955. Till stöd för sin hemställan åberopar utredningen skrivelsen den 11 december 1951 samt av utredningen inhämtade uppgifter om centralkassornas inlåning den 31 oktober 1952. Uppgifterna visar, att den inlåningsrätt, som nämnda dag förelåg enligt regeln i 32 § första stycket jordbrukskasseförordningen, jämförd med de provisoriska bestämmelserna i den då gällande förordningen den 26 juni 1948, utnyttjats till 100 procent av en kassa, till 99 procent av tre kassor, till 98 procent av två kassor, till 97 procent av en kassa, till 94 procent av två kassor och till 86 procent av den återstående kassan. Inlåningen motsvarade i procent av maximibeloppen enligt reglerna i 32 § andra stycket jordbrukskasseförordningen 100 procent för en kassa, 97 procent för en kassa, 96 procent för en kassa, 93 procent för en kassa, 80 à 90 procent för fyra kassor och 70 à 80 procent för de återstående två kassorna. — Beträffande det närmare innehållet i skrivelsen den 11 december 1951 torde jag få hänvisa till propositionen nr 185 till 1952 års riksdag.

Jag torde ytterligare få nämna att utredningen, enligt vad som anföres i framställningen, övertygt frågan huruvida under åren 1954 och 1955 något behov föreligger av provisoriska undantagsbestämmelser för kassornas del från lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar, vilken trätt i kraft den 1 januari innevarande år. Utredningen har emellertid kommit till den slutsatsen att inga sådana bestämmelser erfordras.

I *yttrandena* har utredningens förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *samtliga remissinstanser*.

Bank- och fondinspektionen uttalar, att man enligt dess mening har an-

ledning antaga, att behov av en provisorisk utvidgning av in- och upplåningsrätten kan yppa sig för någon centralkassa även under åren 1954 och 1955. På grund därav och då några omständigheter icke inträffat som motiverar att frågan nu avgöres annorlunda än för ett år sedan, har inspektionen icke något att erinra mot att giltighetstiden för här ifrågavarande författning förlänges till att avse åren 1954 och 1955.

Sparbanksinspektionen och fullmäktige i riksbanken fogar vid sin tillstyrkan den reservationen, att deras ställningstagande icke får tillmätas prejudicerande betydelse beträffande inlåningsreglernas definitiva utformning. Fullmäktige i riksbanken tillägger, att den utvidgning av utlåningsmöjligheterna, som följer av en tillämpning av 50-gånger regeln för inlåningsmaximum, i nuvarande läge torde böra förutsätta, att Kungl. Maj:ts befogenhet att medgiva inlåning enligt nämnda regel utövas restriktivt.

Departementschefen. Förordningen den 30 maj 1952 med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit infördes på jordbrukskassautredningens förslag för att provisoriskt tillgodose centralkassornas behov av viss utvidgning av inlåningsrätten under tiden från det 1948 års förordning i samma ämne upphörde att gälla vid utgången av år 1952 och till dess ny lagstiftning skulle träda i kraft. Detta beräknades kunna ske den 1 januari 1954. Sedan det nu visat sig att ny lagstiftning icke lär kunna träda i kraft före utgången av år 1955, har utredningen föreslagit, att bestämmelserna i 1952 års förordning skall tillämpas även under åren 1954 och 1955. Detta förslag har lämnats utan erinran av samtliga hörda remissinstanser. Även jag finner det väl grundat. Jag förordar därför att förslaget genomföres.

Härefter hemställer föredraganden att inom jordbruksdepartementet upprättat förslag till *förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Lüzell.